

ISSN 2307-5740

Науковий журнал

4.2013

ВІСНИК

**Хмельницького
національного
університету**

Економічні науки

Том 2

Scientific journal

HERALD

of Khmelnytskyi national university

Economical sciences, 2013, Issue 4, Part 2

Хмельницький 2013

ВІСНИК

Хмельницького національного університету

Затверджений як фахове видання

Постановою президії ВАК України від 16.12.2009 № 1-05/6
(http://vak.org.ua/docs//prof_journals/journal_list/whole.pdf)

Включено у наукометричну базу " Российский индекс научного цитирования" (РИНЦ)
згідно договору № 212-04/2013 від 22.4.2013 р. – http://elibrary.ru/title_about.asp?id=37652

Засновано в липні 1997 р.

Виходить 6 разів на рік

Хмельницький, 2013, № 4, Том 2 (202)

**Засновник і видавець: Хмельницький національний університет
(до 2005 р. — Технологічний університет Поділля, м. Хмельницький)**

Головний редактор	Скиба М. Є. , заслужений працівник народної освіти України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, д. т. н., професор, ректор Хмельницького національного університету
Заступник головного редактора	Параска Г. Б. , д. т. н., професор, проректор з наукової роботи Хмельницького національного університету
Голова редакційної колегії серії "Економічні науки"	Войнаренко М. П. , заслужений діяч науки і техніки України, д. е. н., професор, академік АЕНУ, МАІ, УАЕК, проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету
Відповідальний секретар	Гуляєва В. О. , завідувач відділом інтелектуальної власності Хмельницького національного університету

Ч л е н и р е д к о л е г і ї

Економічні науки

д. е. н. Асаул А. М., д. е. н. Благун І. С., д. е. н. Бельтюков Є. А., к. е. н. Бондаренко М. І., д. е. н. Ведерніков М. Д., д. е. н. Геєць В. М., к. т. н. Григорук П. М., д. е. н. Завгородня Т. П., к. т. н. Йохна М. А., к. е. н. Ковальчук С. В., д. е. н. Козак В. С., д. е. н. Кругляк Б. С., д. е. н. Кулинич О. І., д. е. н. Лук'янова В. В., к. е. н. Любохинець Л. С., д. е. н. Мікула Н. А., д. е. н. Микитенко В. В., к. е. н. Михайловська І. М., д. е. н. Нижник В. М., д. е. н. Орлов О. О., д. е. н. Стадник В. В., к. е. н. Тюріна Н. М., к. е. н. Хмелевська А. В., д. е. н. Хрущ Н. А.

Відповідальні за випуск д. е. н., проф. Нижник В. М., к. е. н. Ніколайчук М. В.
Технічний редактор к. т. н. Горященко К. Л.
Редактор-коректор Броженко В. О.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 28.08.2013

Адреса редакції: Україна, 29016,
м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11,
Хмельницький національний університет
редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету"
☎ (03822) 2-51-08
e-mail: visnyk_khnu@rambler.ru
web: http://library.tup.km.ua/visnyk_tup.htm
<http://visniktup.narod.ru>
<http://vestnik.ho.com.ua>

Зареєстровано Міністерством України у справах преси та інформації.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 9721 від 29 березня 2005 року (перереєстрація)

© Хмельницький національний університет, 2013
© Редакція журналу "Вісник Хмельницького національного університету", 2013

С.І. КОНЄВ ОЦІНКА ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ЗАГАЛЬНОМУ ОБСЯЗІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	235
В.В. ШАРКО АЛГОРИТМ МОНИТОРИНГУ ПОКАЗНИКІВ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.....	239
М.М. ЧУБАР ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	244
К.В. ТРУХАЧОВА, Г.В. ЖОСАН КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	247
В.О. ХРУЩ РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА УМОВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	255
М.В. ЛЕЛЮК ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖ ІНДИКАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СУСПІЛЬНО РОЗПОДІЛЕНОЇ ПРАЦІ.....	259
О.О. ІВАНЕЦЬ, Є.М. ВІРЛИЧ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	263
В.В. ЗАВАЛЬНЮК ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	266
Ю.М. МАНУЙЛОВИЧ АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ.....	270
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В КОМПЛЕКСІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	
Т.В. СТРОЙКО РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	274
Р.С. КВАСНИЦЬКА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	279
О.А. ФРАДИНСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ СЛУЖБ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ.....	283
Г.В. ДАЦЕНКО ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	288
Ю.О. МЕДВІДЬ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ВІДОМСТВА ДОХОДІВ ІРЛАНДІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ВРАХУВАННЯ ОКРЕМОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ	292

7. Плышевский Б. Потенциал инвестирования / Б. Плышевский // Экономист.– 1996. – № 3. – С. 37–41.
8. Проскураков В.М. Экономический потенциал социальной сферы: содержание, оценка, анализ / В.М. Проскураков, А.И. Самоукин. – М. : Экономика, 1991. – 260 с.
9. Задоя А.А. Народно-хозяйственный комплекс и интенсивное производство / А.А. Задоя. – К., 1986. – 265 с.
10. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия : [монография] / Лапин Е.В. – Сумы : Университетская книга, 2004. – 360 с.

References

1. Duda S.T. Sutnist' ta osoblivosti upravlinnja ekonomichnim potencialom pidpriemstva / S.T. Duda, S.O. Kotireva // Naukovij visnik NLTU Ukraïni : zbirnik naukovih prac'. – 2007. – Vip. 17.1. – S. 234–239.
2. Kondratjuk O.I. Ekonomichnij potencial kraïni, jogo sut' ta tendencii rozvitku / O.I.Kondratjuk // Ekonomika ta upravlinnja nacional'nim gospodarstvom. – 2010. – № 3. – S. 91–98.
3. Naukova ta innovacijna dijaj'nist' v Ukraïni : stat. zb. – K. : DP "Informacijno-vidavnicij centr Derzhstatu Ukraïni", 2011. – 282 s.
4. Promislovist' Ukraïni u 2007–2010 rokah : stat. zb. / [za red. L.M. Ovdenko]. – K. : Derzhkom. statistiki Ukraïni, 2011. – 307 s.
5. www.ukrstat.gov.ua
6. Jekonomicheskij potencial razvitogo socializma / [pod red. V.M. Molchanova]. – M., 1982. – 175 s.
7. Plyshevskij B. Potencial investirovanija / B. Plyshevskij // Jekonomist.– 1996. – № 3. – S. 37–41.
8. Proskurjakov V.M. Jekonomicheskij potencial social'noj sfery: soderzhanie, ocenka, analiz / V.M. Proskurjakov, A.I. Samoukin. – M. : Jekonomika, 1991. – 260 s.
9. Zadoja A.A. Narodno-hozjajstvennyj kompleks i intensivnoe proizvodstvo / A.A. Zadoja. – K., 1986. – 265 s.
10. Lapin E.V. Ocenka jekonomicheskogo potenciala predprijatija : [monografija] / Lapin E.V. – Sumy : Universitetskaja kniga, 2004. – 360 s.

Рецензія/Peer review : 10.7.2013 р.

Надрукована/Printed : 4.9.2013 р.

Рецензент:

УДК 338.24

В.В. ЗАВАЛЬНЮК

Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

В даний час проблема розвитку національних інноваційних систем набула вкрай гострого значення. Розширення інноваційних взаємодій і зростання динаміки інноваційної діяльності вимагають розвитку підтримуючої інноваційної інфраструктури та, що принципово важливо, певного інституційного середовища. Сприятливий інституціональний контекст сприятиме формуванню стимулів для розвитку інноваційної активності, зміцненню інституту довіри між учасниками інноваційного процесу, зниженню транзакційних витрат і розвитку інноваційної культури в суспільстві.

Ключові слова: інноваційна інфраструктура, інституційне середовище, національна інноваційна система, транзакційні витрати.

V.V. ZAVALNIUK

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics

INSTITUTIONAL ASPECTS OF NATIONAL INNOVATION SYSTEMS

At present the problem of national innovation systems has become extremely acute importance. Expanding innovative interactions and growth dynamics of innovation require the development of infrastructure and supporting innovation, which is crucial given the institutional environment. Favourable institutional context will strengthen incentives for the development of innovation activity, strengthening of trust between the participants of the innovation process, reducing transaction costs and the development of innovation culture in society. Innovation infrastructure of the national innovation system is a kind of base for the innovation economy. It brings together companies of different legal forms that contribute to the creation and implementation of innovations.

Keywords: innovation infrastructure, institutional framework, national innovation system, transaction costs

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В останні десятиліття в науковому і діловому середовищах велике поширення отримав термін «інноваційна система». Широке використання цього терміну є не випадковим і залежить від низки об'єктивних причин: зріст значення науково-технічного прогресу для соціально-економічного розвитку країн, закріплення за інноваціями ролі вирішального чинника в конкурентній боротьбі, ускладнення процесу розробки та дифузії нововведень, в тому числі за рахунок розширення числа учасників інноваційного процесу, а також зміна характеру інноваційної діяльності – перетворення інноваційної активності у всеосяжний і безперервний процес. Під впливом даних чинників відбулися глибокі зміни в практиці ведення господарської діяльності та її теоретичному осмисленні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням, пов'язаним з питаннями інституційних

змін економіки України взагалі, та інноваційної сфери зокрема, були присвячені науковій праці цілого ряду авторів, а саме: Гриценка А.А., Дементьєва В.В., Леонідова І.Л., Малого І.Й., Решетило В. П., Сухарева О.С., Тарасевича В.Н., Шарова Ю.П. та ін.

Виділення невришених частин загальної проблеми. Напрямок економічної науки, що вивчає інноваційні зміни, можна позначити як інноваційну галузь еволюційної економіки. Численні дослідження в сфері інноваційної економіки говорять про те, що характер сучасного економічного розвитку більшою мірою визначається інституціональними факторами й звідси інноваційними змінами, що з них випливають. Крім того подальший розвиток техніки усе більше буде визначатися не прибутком і ринком, а специфічністю інтелектуальних рішень, спеціальним і рідкісним знанням. Крім того, незважаючи на значні досягнення в теорії і практиці дослідження інноваційної діяльності з точки зору інституційного аспекту, дані проблеми потребують більш комплексного аналізу.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз інституціональних аспектів інноваційного розвитку економіки України, що необхідно для визначення реальних, науково обґрунтованих механізмів запуску інституціонально-інноваційної моделі, яка має бути адекватною теперішньому стану української економіки і глобальним викликам сучасності.

Вклад основного матеріалу дослідження. Приймаючи за основу розвитку інноваційну компоненту, дослідники та бізнесмени прийшли до висновку щодо необхідності синергії в ході інноваційного процесу, тобто формування єдиного інноваційного простору. Відзначимо, що межі цього простору можуть змінюватись залежно від спеціалізації і цільових орієнтирів учасників інноваційної діяльності. У рамках окресленого простору відбувається генерування і поширення нововведень, або можуть виконуватись лише окремі етапи інноваційного циклу. Наявність цільових установок, єдність всіх елементів, що характеризуються існуванням прямих і зворотних зв'язків між ними, дозволяють говорити про формування цілісного утворення – системи.

Інноваційна система являє собою сукупність інститутів, що визначають саму можливість створення нововведення і, що принципово важливо, що створюють умови для його трансформації в інноваційний продукт чи послугу, а також подальше його розповсюдження. Вона включає як конкретних учасників інноваційного процесу, так і набір специфічних умов, факторів, методів і принципів організації та стимулювання інноваційної діяльності.

У контексті окремо взятої держави інноваційна система носить характер «національної», тобто формується національна система інновацій. Національна інноваційна система створюється і підтримується в рамках конкретної держави; вона являє собою систему науково-технічного розвитку країни і забезпечує такий рівень стану і динаміки її інноваційної сфери, за якого створюється стійка основа для соціально-економічного прогресу.

Для динамічного розвитку інноваційної діяльності в країні та ефективного функціонування національної інноваційної системи в цілому потрібно, з одного боку, формування технологічної структури економіки (інноваційної інфраструктури) і, з іншого – наявність специфічного інституційного контексту.

Інноваційна інфраструктура національної інноваційної системи являє собою своєрідну базу для інноваційної економіки. Вона об'єднує підприємства та організації різних організаційно-правових форм, що сприяють створенню та впровадженню нововведень. Об'єктами інноваційної інфраструктури є інноваційно-технологічні центри, технопарки, центри трансферу технологій, навчально-ділові центри, консультаційні компанії і т.д. Зазначимо, що наявність розвинутої і диверсифікованої інноваційної інфраструктури в національній економіці служить необхідною умовою для масштабної дифузії нововведень.

Ступінь розвитку і якість інституційного оточення надають критичне значення на характер та інтенсивність інноваційної активності в країні. Високий рівень розвитку інституційного середовища сприяє зміцненню взаємозв'язків між основними учасниками інноваційних процесів, забезпечуючи тим самим скорочення часових боргів між розробкою нововведень і їх практичним освоєнням. Розвинений інституціональний контекст визначає ступінь розвитку мотиваційної складової інноваційної діяльності, сприяє зародженню інноваційної культури в суспільстві, забезпечує зниження трансакційних витрат і підвищення ролі інституту довіри.

В цілому, вкрай висока значимість розвинутого інституційного оточення обумовлена специфікою дослідницької та інноваційної діяльності в рамках конкретних національних інноваційних систем.

Як відомо, інновації виступають продуктом складної взаємодії різних груп агентів. Ці групи в сукупності утворюють інноваційні структури, в рамках яких учасники виконують різні ролі в інноваційному процесі, спеціалізуючись часто на окремих його стадіях. Особливість їх активності в ході інноваційного циклу полягає в тому, що їх діяльність одночасно характеризується кооперацією, без якої неможлива плідна співпраця, і конкуренція, яка виникає в силу існування власних інтересів у кожній групі учасників і, в першу чергу, в рамках кожної групи між її складовими елементами.

Таким чином, взаємодія учасників інноваційного процесу стає можливим тільки у разі досягнення певного компромісу, формування тимчасового балансу сил та інтересів інноваційних агентів. Потенціал та інтереси агентів в цьому випадку виступають в якості внутрішніх імперативів інноваційної активності. Тобто імперативи інноваційної активності - це здебільшого система мотивів і стимулів до участі в інноваційному процесі, що передбачає необхідність подолання опору зовнішнього середовища і внутрішніх

протирич (конкурентного тиску, суб'єктивного страху змін і високого ризику тощо). Синтез імперативів різних учасників інноваційного процесу у вирішальній мірі визначає характер і глибину їх взаємозв'язків.

Культурно-історичні риси тієї чи іншої суспільної системи накладають глибокий відбиток на всі сфери життєдіяльності суспільства: економіку, політику, право, ідеологію. Сформовані під впливом цих особливостей економічні, політичні, юридичні та інші «правила гри» в ході виробництва, обміну і розподілу благ утворюють певне інституційне середовище кожного конкретного суспільства [3]. У рамках утвореного таким чином інституційного середовища розвивається інноваційна активність.

У цьому зв'язку інституційна структура суспільства є зовнішнім чинником, що впливає на взаємодію учасників інноваційного процесу. Вона задає вектор взаємодій і впливає на формування імперативів інноваційних агентів: безпосередньо крізь призму прийнятих в даному суспільстві «правил гри» в інноваційній сфері і опосередковано за допомогою історичних, культурних і географічних аспектів. У результаті відбувається структурування взаємодій в інноваційній сфері, що виражається у формуванні формальної системи законів, правил, принципів і норм ведення інноваційної діяльності та неформальних правил, що представляють собою специфічне поняття - інноваційна культура.

Визначальний вплив на синергію інноваційних агентів надає сформована в рамках кожного конкретного суспільства унікальна інноваційна культура. Інноваційна культура як сукупність історично сформованих, укорінених у свідомості та поведінці людей життєвих уявлень, цінностей, зразків поведінки, норм, способів і прийомів діяльності, опосередковано детермінує характер відносин у суспільстві з приводу генерування і дифузії нововведень і визначає способи взаємодії різних груп учасників інноваційного процесу. Інноваційна культура окреслює рамки «дозволеного» поведінки суб'єктів інноваційної сфери, одночасно впливаючи на формування їх внутрішніх імперативів.

У числі форм прояву інноваційної культури можна виділити:

- зацікавленість в інноваційній діяльності;
- орієнтованість на взаємодію основних учасників інноваційного процесу;
- принципи взаємодії та форми кооперації;
- рівень довіри учасників один одному;
- положення особи в сфері досліджень і розробок;
- потреба суспільства в результатах дослідницької та інноваційної діяльності;
- ставлення до науки;
- ключові стимули до інновацій та ін.

Специфіка цих форм інноваційної культури у вирішальній мірі визначається типом соціально-економічних систем.

Так, в моделях ліберального типу, що відрізняються верховенством ринкових інститутів, форми прояву інноваційної культури можуть принципово відрізнятися від культурних особливостей даних моделей. Наприклад, в ринкових умовах серед джерел інноваційних ідей значне місце займає споживчий попит. В умовах адміністративної моделі, навпаки, спостерігається, придушення сигналів попиту. У результаті істотно звужується поле інноваційних можливостей і знижується зацікавленість і потреба в інноваційній активності. У суспільстві поступово наростає відчуженість до інноваційних процесів і, як наслідок, зникає дух новаторства, незважаючи на наукові досягнення. Лімітування підприємницьких ініціатив, притаманне «дирижистської» моделі, породжує апатію в інноваційній сфері, нівелює конкурентний тиск. Зниження зацікавленості в інноваціях виступає одним з чинників високої відособленості учасників інноваційної сфери, їх слабкою кооперацією. У ринкових моделях, навпаки, підприємницький дух і конкурентний тиск забезпечують високий інтерес до інновацій і глибоку інтеграцію учасників інноваційного процесу.

Серед ключових аспектів інноваційної культури особливо виділяється інститут довіри. З точки зору взаємодії інноваційних агентів один з одним довіра - це основа будь-яких взаємин. Взаємодія суб'єктів інноваційної діяльності завжди пов'язане з передачею інформації і знань, а «передача неявного знання зазвичай вимагає високого рівня довіри і взаєморозуміння, що пов'язано не тільки з спільністю мови, а й з розподілом цінностей і культури в цілому» [4, с. 46]. Очевидно, що висока довіра агентів один до одного є запорукою міцних відносин між ними. Крім того, довіра сприяє зниженню трансакційних витрат в інноваційній сфері.

Ефективна взаємодія учасників інноваційного процесу передбачає здійснення цілого ряду трансакцій між ними. При цьому під трансакціями розуміється не стільки обмін товарами, скільки відчуження й присвоєння прав власності і свобод, створених суспільством, що реалізуються у формі контрактних угод. Підготовка, проведення та виконання заходів у цій сфері вимагає специфічних витрат і може супроводжуватися значними втратами. Всі витрати і ризики, які пов'язані з налагодженням і здійсненням подібних трансакційних угод, є трансакційними витратами [5].

У розумінні Д. Норта трансакційні витрати - це всі витрати, що виникають у процесі взаємодії людей у часі [1]. У сфері ділових взаємодій ці витрати охоплюють:

- витрати прийняття рішень, вироблення планів і організації майбутньої діяльності, ведення переговорів;
- витрати по зміні планів, перегляду умов угоди і вирішенню спірних питань;

- витрати забезпечення дотримання домовленостей.

Трансакційні витрати включають також будь-які втрати, що виникають внаслідок неефективності спільних рішень, планів, укладених договорів та створених структур, неефективного захисту угод. Особливу категорію складають витрати специфікації і захисту прав власності, що виникають внаслідок порушення цих прав, а також з причини їх поганої оцінки і захисту [6]. Цей вид витрат є особливо серйозною перешкодою на шляху розвитку інноваційної сфери в процесі зазначеного вище характеру трансакцій між її учасниками.

Таким чином, трансакційні витрати відображають витрати, що обмежують взаємовигідне співробітництво. У тих областях діяльності, в яких спостерігаються найбільш високі трансакційні витрати, наростають суперечності між її суб'єктами, істотно ускладнюється їх кооперація і падає загальна ефективність. Даний сектор взаємодій починає набувати потворних форм або припиняє своє існування. Отже, «структура і динаміка трансакційних витрат разом з технологією визначають форми організації господарської діяльності, зміст і характер реальних трансакцій» [3, с. 91]. Фактор наявності та стану трансакційних витрат стимулює агентів до участі в інноваційній діяльності або ж навпаки, перешкоджає здійсненню цього роду діяльності. Тому основним завданням взаємодіючих суб'єктів стає мінімізація цих втрат.

Видається, що одним з основних способів мінімізації трансакційних витрат є формалізація діяльності інноваційних агентів, що припускає розробку і реалізацію системи правил, норм, законів, що регулюють відносини у сфері досліджень і розробок. Іншим важливим фактором зниження даного виду втрат виступає культура дотримання та виконання законів, норм і допустимих способів поведінки, прийнятих у суспільстві. Тобто, в суспільстві повинна існувати певне інституційне середовище.

Інституціоналізація відносин з області генерування та трансакції нововведень дозволяє, з одного боку, підвищувати якість взаємодій між учасниками інноваційного процесу, а з іншого, - зміцнювати і розширювати напрями їх кооперації, підвищувати ефективність і взаємодію їх спільної роботи. Коли в суспільстві існує подібного роду середовище, агенти будуть виконувати певні правила поведінки і, відповідно, будуть довіряти іншим учасникам - своїм партнерам - у тому, що і ті будуть неухильно дотримуватися встановлених правил. Зміцнення подібним чином інституту довіри, підкріплене системою заходів, спрямованих на мінімізацію витрат взаємодії, відіграє найважливішу роль у розширенні кооперації учасників інноваційного процесу.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, характер, зрілість і стійкість інституційного середовища виступає одним з найважливіших передумов становлення і розвитку системних інноваційних взаємодій, що забезпечують високу результативність інноваційних процесів. В свій час інституційна структура виступає необхідним компонентом інноваційної системи різного рівня, оскільки забезпечує скоординованість діяльності її суб'єктів і їх спільнот, ефективно поєднання їх потенціалу та можливостей, що дозволяє досягати найбільших результатів в ході їх спільної діяльності.

Література

1. North D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
2. Кирпова С. Институциональная структура современной Украины: эволюционная модернизация / С. Кирпова // Вопросы экономики. – 2010. – № 10. – С. 36–41.
3. Кривцун Л.А. Формирование институциональной структуры экономики и природа структурных сдвигов / Л.А. Кривцун // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. – 2009. – Вып. 89-1. – С. 90–98.
4. Ляско А. Доверие и трансакционные издержки / А. Ляско // Вопросы экономики. – 2011. – № 1. – С. 44–49.
5. Березникова О.Е. Анализ транзакционных издержек для информационного моделирования [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msiu.ru>
6. Кирдина С. Модель институциональных изменений: опыт эмпирико-статистического исследования / С. Кирдина, И. Кирилук, А. Рубинштейн, И. Толмачева // Вопросы экономики. – 2011. – № 11. – С. 18–24.

References

1. North, D. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
2. Kyrpova S. *Ynstitutsyonalnaia struktura sovremennoi Ukraini: evoliutsyonnaia modernyzatsiya* // *Voprosi ekonomyky*. – 2010. – № 10. – S.36-41.
3. Kryvtsun L.A. *Formyrovanye ynstitutsyonalnoi strukturi ekonomyky y pryroda strukturnikh sdvyhov*. *Nauchnie trudi DonNTU*. *Seryia: ekonomycheskaia*. – Vip. 89-1. – 2009. – S.90-98.
4. Liasko A. *Doverye y transaktsyonnie yzderzhky* // *Voprosi ekonomyky*. – 2011. – № 1. – S.44-49.
5. Bereznykova O.E. *Analyz tranzaktsyonnikh yzderzhkek dlia ynformatsyonnoho modelyrovaniya*. – [Elektronnyi resurs] . – Rezhym dostupa: <http://www.msiu.ru>
6. Kyrdyna S., Kyryliuk Y., Rubynshtein A., Tolmacheva Y. *Model ynstitutsyonalnikh yzmeneni: opit empyrko-statystycheskoho issledovaniya* // *Voprosi ekonomyky*. – 2011. – №11. – S.18-24.

Рецензія/Peer review : 17.7.2013 р.

Надрукована/Printed : 20.8.2013 р.

Рецензент:

За зміст повідомлень редакція відповідальності не несе

Повні вимоги до оформлення рукопису

<http://visnikup.narod.ru/rules/>

**Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 28.08.2013 р.**

Підп. до друку 28.08.2013 р. Ум.друк.арк. 33,89 Обл.-вид.арк. 32,24

Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.

Наклад 100, зам. № _____

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого
редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету”
редакційно-видавничим центром Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1. тел (0382) 72-83-63